

Sygn. akt II PK 363/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa A.S.

przeciwko W. Spółce z o.o. w W.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 lutego 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 10 kwietnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje Sądowi Okręgowemu w
W. sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił zaskarżony przez powódkę A. S. wyrok Sądu Rejonowego z dnia 4 grudnia 2013 r. w ten sposób, że zasądził na rzecz powódki od strony pozwanej W. Sp. z o.o.

kwotę 12.663 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 listopada 2012 r. Takiej kwoty domagała się powódka tytułem nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem.

Sąd Rejonowy, oddalając jej powództwo, stwierdził, że strona pozwana rozwiązała umowę o pracę z powódką z zachowaniem 3-miesięcznego terminu wypowiedzenia, który upływał z dniem 30 listopada 2012 r. W piśmie z dnia 23 sierpnia 2012 r. wskazała, że przyczyną wypowiedzenia jest „nieosiągnięcie przez Salon Sprzedaży Samochodów standardów ustanowionych przez [...] w zakresie jakości obsługi klienta, powodujące utratę bonusu jakościowego za II kwartał 2012 r. oraz nieprzestrzeganie przy sprzedaży samochodów marki [...] wprowadzonego przez spółkę zakazu współpracy z byłymi autoryzowanymi dealerami [...]”. Sąd pierwszej instancji przyjął, że prawdziwą i konkretną przyczyną wypowiedzenia powódce umowy było nieprzestrzeganie wprowadzonego przez stronę pozwaną zakazu współpracy z byłymi autoryzowanymi dealerami - K.L.[...].

Ustalił, że powódka była zatrudniona u pozwanego od dnia 1 kwietnia 2004 r., ostatnio na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na czas nieokreślony. Z dniem 1 marca 2011 r. powierzono jej stanowisko kierownika salonu samochodowego. Powódka i jej podwładna A. K., za aprobatą przełożonego M. K., współpracowały z K. L., a głównie z jego pracownikiem K. S., w ten sposób, że K. L. lub K.S. informowali powódkę lub A. K. o skierowaniu do salonu klienta poszukującego konkretnego samochodu. Jeśli klient zdecydował się na jego kupno, samochód nie był mu wydawany, lecz wysyłany do K. L., skąd był odbierany przez klienta. Za taką współpracę ustalono z góry wysokość prowizji dla K. L. W okresie między lutym a majem 2012 r. strona pozwana sprzedała we współpracy z K. L. dwa pojazdy. Na przełomie lutego i marca 2012 r. K. L. stracił autoryzację.

Od maja 2012 r., w związku ze stanowiskiem [...], wprowadzony został zakaz współpracy z byłymi autoryzowanymi dealerami w zakresie sprzedaży samochodów nowych. Zakazana była sprzedaż pojazdu pośrednikowi celem odprzedaży. Jako niedozwolona była też traktowana współpraca polegająca na wyszukaniu klienta, uzgadnianie przez niego warunków, w tym ceny i wypłata prowizji za pośrednictwo w sprzedaży. Kontynuacja współpracy groziła rozwiązaniem przez [...] umowy dealerskiej ze stroną pozwaną. W maju 2012 r. o

zakazie poinformował pracowników pozwanej, w tym powódkę i M. K., opiekun regionalny M. K., następnie prezes zarządu strony pozwanej J. A., który powódkę kilkakrotnie o tym informował osobiście.

W dniu 7 maja 2012 r. PHU K. L. wystawił spółce W. fakturę VAT na kwotę 3000 zł z tytułu prowizji za pośrednictwo sprzedaży S. Fakturę w imieniu PHU podpisał K. S.. Prezes zarządu strony pozwanej polecił głównemu księgowemu jej odesłanie, gdyż usługa pośrednictwa nie była zamawiana, faktura została jednak zapłacona. W dniu 9 sierpnia 2012 r. powódka złożyła zamówienie na pojazd S., wskazując jako dostawcę i jako zamawiającego spółkę W.. Zamówienie sporządziła i podpisała A. B., a jednocześnie powódka sporządziła i podpisała to samo zamówienie z ręczną adnotacją „K”. Faktura VAT dla kupującego opiewała na kwotę 91.000 zł. W tym samym czasie K. L. wystawił fakturę na prowizję za pośrednictwo w sprzedaży w kwocie 2.345 zł. Prośba powódki o zapłacenie tej faktury nie została uwzględniona przez prezesa J. A., lecz w dniu 16 sierpnia 2012 r. strona pozwana otrzymała od K. L. kwotę 36.655 zł tytułem częściowej zapłaty faktury, pomniejszonej o prowizję.

Powódka i jej podwładni byli zobowiązani do przestrzegania standardów obsługi klienta - tzw. procedury 8 kroków i do zapewnienia jak najlepszego wyniku sprzedaży pojazdów. Osiągnięcie wyniku DC SI powyżej średniej europejskiej za dany kwartał, ustalane na podstawie ankiet wypełnianych przez klientów, było nagradzane bonusem finansowym. W związku z nieosiągnięciem wymaganych wyników za kwartał 2012 r. bonus jakościowy, który wyniósłby brutto 39.667,50 zł, nie został wypłacony.

Po wręczeniu powódce wypowiedzenia stanowisko p.o. kierownika salonu powierzono A. B., obecnie A. A., synowej prezesa zarządu, zatrudnionej na stanowisku handlowca na miejsce A. K. Po upływie wypowiedzenia umowy powódki A. B. została kierownikiem salonu.

Sąd drugiej instancji podzielił przekonanie powódki, że prawdziwą przyczyną jej zwolnienia była chęć oddania jej miejsca pracy narzeczonej syna prezesa zarządu, w związku z czym przyczyny wskazane w piśmie o wypowiedzeniu umowy uznał za nieprawdziwe i niekonkretne. W szczególności nie zostało

skonkretyzowane, o jakie standardy pracy chodziło pracodawcy, czym się przejawiały, a także nie wskazano przez współpracę, z którymi osobami fizycznymi i prawnymi powódka złamała zakaz, o istnieniu którego nie wiedziała. Braki te świadczą o wadzie konstrukcyjnej wypowiedzenia umowy o pracę, a tak dokonane wypowiedzenie narusza przepisy o wypowiedaniu umów o pracę (art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 45 § 1 k.p.). Wobec nieprecyzyjnego i nieodpowiadającego prawu wskazania powódce przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę - zdaniem Sądu - nie ma potrzeby badania, jakie okoliczności mogły uzasadniać wypowiedzenie umowy o pracę.

W skardze kasacyjnej strony pozwanej zarzucono naruszenie prawa materialnego, tj. art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 45 § 1 k.p., przez przyjęcie, że przyczyny wskazane w oświadczeniu z dnia 23 sierpnia 2012 r. są niekonkretne oraz nierzeczywiste, podczas gdy wskazano je jednoznacznie, konkretyzując w sposób niebudzący wątpliwości dla pracownika zajmującego stanowisko kierownicze w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa. Skarżący postawił też zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. uzasadniony nierozważeniem w sposób wszechstronny materiału dowodowego.

Powódka wniosła o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 30 § 4 w związku z art. 45 § 1 k.p. wynika obowiązek pracodawcy wskazania pracownikowi w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę na czas nieokreślony przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie. Naruszeniem przez pracodawcę tego obowiązku jest niewskazanie przyczyny, ujęcie jej w sposób zbyt ogólnikowy, niewystarczająco jasny i konkretny, a także podanie innej przyczyny niż ta, która pracodawcę motywowała, a więc wskazanie przyczyny „nierzeczywistej” (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 września 1998 r., I PKN 271/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 577, z dnia 10 maja 2000 r., I PKN 641/99, OSNAPiUS 2001 nr 20, poz. 618, czy z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 645/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 420). Sąd Najwyższy uznaje przy tym za możliwe przyjęcie spełnienia obowiązku podania przez pracodawcę przyczyny

wywiedzenia, gdy pracownik jest zorientowany co do niej już przy odebraniu oświadczenia woli pracodawcy, zapoznawszy się z przyczyną wypowiedzenia w inny sposób (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1998 r., I PKN 538/97, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 86, z dnia 26 marca 1998 r., I PKN 565/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 165, z dnia 13 maja 1998 r., I PKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 10, poz. 335, z dnia 2 września 1998 r., I PKN 271/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 577, z dnia 17 listopada 1998 r., I PKN 331/98, OSNAPiUS 1999 nr 21, poz. 690, z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 175/99, OSNAPiUS 2000 nr 21, poz. 787 i z dnia 26 maja 2000 r., I PKN 670/99, OSNAPiUS 2001 nr 22, poz. 663). W każdym razie kwestia dostatecznie konkretnego i zrozumiałego dla pracownika wskazania przyczyny wypowiedzenia jest okolicznością faktyczną (wyrok z dnia 19 stycznia 2000 r., I PKN 481/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 373), co wobec związania Sądu Najwyższego ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wyłącza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy Sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi Sądu drugiej instancji, chociażby w celu podważenia wykładni dokonanej przez ten Sąd lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, jest niedopuszczalny (art. 398³ § 3 k.p.c.; por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2008 r., II PK 260/07, niepubl. i z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, niepubl.).

Nie można jednak pomijać tego, że sąd odwoławczy orzeka także na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, przy czym gdy dokonuje aktu subsumcji na podstawie odmiennych ustaleń w stosunku do tych, na których oparł się Sąd pierwszej instancji, powinien tę zmianę uzasadnić w sposób umożliwiający ocenę, czy była usprawiedliwiona, a zatem dokonać własnych ustaleń i własnej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów. Jeśli więc nawet – znajdując argumenty uzasadniające takie stanowisko – sąd drugiej instancji rezygnuje z powtórnego prowadzenia dowodów i dokonuje ponownej, odmiennej oceny dowodów już przeprowadzonych, to powinien uczynić to ze szczególną wnikliwością i wszechstronnością (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2000 r., II CN

329/00, niepubl. i z dnia 18 kwietnia 2001 r., II UKN 339/00, OSNP 2003 nr 1, poz. 21). Jest przy tym oczywiste, że ponowna ocena tych samych dowodów, dokonywana przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu apelacji, podlega tym samym regułom, co ocena dokonana przez sąd pierwszej instancji. Musi być więc wszechstronna, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz oparta na wszechstronnej analizie całokształtu materiału dowodowego. Konieczne jest, aby sąd drugiej instancji nie tylko wskazał, dlaczego konkretne dowody ocenia odmiennie niż sąd pierwszej instancji, ale także uzasadnił, którym dowodom daje wiarę i dlaczego odmawia wiary innym dowodom oraz jaką moc dowodową im przypisuje. Jest to szczególnie istotne przy osobowych środkach dowodowych, z którymi sąd drugiej instancji nie zetknął się bezpośrednio, zwłaszcza wtedy, gdy tylko od oceny tych dowodów zależy ocena zasadności żądania oraz prawdziwości leżących u jego podłoża twierdzeń faktycznych strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 126/99, OSNAPIUS 2000 nr 20, poz. 752).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, naruszenie prawa materialnego, które zarzucił skarżący, może polegać także na wadliwej subsumcji stanu faktycznego lub niewypełnieniu hipotezy określonego przepisu w stopniu uzasadniającym jego zastosowanie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352, z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, niepubl., z dnia 18 stycznia 2012 r., II PK 117/11, niepubl., z dnia 7 sierpnia 1997 r., I CKN 261/97, niepubl., z dnia 26 czerwca 2001 r., III CKN 400/00, niepubl., z dnia 9 grudnia 2004 r., I UK 119/04, niepubl., z dnia 9 maja 2008 r., II PK 316/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 250). Taki wypadek zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż Sąd Okręgowy zastosował wytknięte w skardze kasacyjnej przepisy bez dostatecznego wypełnienia ich hipotez ustaleniami, które umożliwiały ich zastosowanie. W szczególności Sąd Okręgowy nie rozważył, czy przyczyny uzasadniające wypowiedzenie umowy o pracę były rzeczywiste i zostały przedstawione wystarczająco konkretnie z uwzględnieniem rodzaju pracy i stanowiska zajmowanego przez powódkę, a rozstrzygających stwierdzeń dokonał bez zakwestionowania ustaleń Sądu pierwszej instancji.

Uznając więc zarzuty skargi za uzasadnione, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji, jak w sentencji (art. 389¹⁵ § 1 k.p.c.).

kc